

Předkládaná publikace je závěrečným výstupem aktivity 5 Překonávání školního neúspěchu v ČR projektu Kompetence III - Realizace mezinárodních výzkumů v oblasti celoživotního učení a zveřejnění jejich výsledků. Jejím účelem je umožnit ucelený objektivní pohled na dopady současné vzdělávací politiky a její možné změny z hlediska naplňování principu rovnosti, to znamená spravedlivosti a inkluze ve vzdělávání.

Společenský a ekonomický rozvoj je stále více podmíněn vzdělaností lidí, a tedy kvalitou vzdělávacího systému. Roste význam vzdělání jako faktoru ekonomického a společenského úspěchu jednotlivce i kvality života celé společnosti. Na globalizovaném trhu práce roste produktivní význam kreativního lidského intelektu a klesá produktivní role manuální práce, rutiny a izolovaných znalostí.

Kvalitní vzdělání bude jedním z rozhodujících faktorů kvality života společnosti 21. století. Vzdělávací politika dnes musí odpovídat na zásadní výzvy, jako jsou udržitelnost veřejných rozpočtů a efektivita vzdělávání, dynamické změny technologií a požadovaných kompetencí či požadavky konkurenceschopnosti. Jednou z odpovědí na tyto výzvy je investice do kvalitní výchovy a vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí (NERV, 2011), ale nejenom jich. Stejně důležité je stimulovat k zlepšování výsledků vzdělávání všechny děti, tedy i ty průměrné či více nadané. Zároveň však platí, že vliv vzdělávací politiky je pouze jedním z faktorů, které kvalitu života jedince i společnosti ovlivňují.

Jedním ze současných rizik, kterým v ČR čelíme, je zvyšování nerovnosti v přístupu ke vzdělávání, ačkoliv **rovný přístup ke vzdělávání jako nástroj pro posilování soudržnosti společnosti je dlouhodobě součástí prioritních cílů vzdělávací politiky:** „Vzdělávací soustava je jednou z hlavních integrujících sil, a to nejenom předáváním sdílených hodnot a společných tradic, ale především zajištěním rovného přístupu ke vzdělávání, vyrovnáváním nerovností sociálního a kulturního prostředí i všech znevýhodnění daných zdravotními, etnickými či specifickými regionálními důvody a podporou demokratických a tolerantních postojů ke všem členům společnosti bez rozdílu“ (MŠMT, 2001).

Hlavní problémy v oblasti rovnosti a kvality vzdělávání v ČR byly identifikovány ve vztahu ke konceptu sociálního kapitálu, společnosti vzdělání a teorii rovných šancí. Tyto širší přístupy odpovídají hlavnímu východisku OECD: „**Vzdělávací systémy, které si vedou nejlépe, jsou ty, které dokážou propojit rovnost ve vzdělávání s kvalitou**“ (OECD, 2012b).

Tato publikace je určena zejména aktérům vzdělávací politiky: od ministerstva až po jednotlivé školy. **Popisuje současnou situaci v ČR a možnosti jejího vývoje v oblastech, které jsou z hlediska rovnosti považovány pro ČR jako hlavní problémy.** Návrhy na dosažení lepšího vzdělání pro všechny děti odpovídají jednak na otázky mezinárodního výzkumu směřujícího k ČR, ale především reagují na výzvy našeho vzdělávacího systému a společnosti, které jsou mapovány jak národním monitoringem (ČŠI, CERMAT, NÚV, MPSV), ale také výstupy sociologického a pedagogického výzkumu. U každého z klíčových témat jsou uvedeny příklady dobré praxe, na které je možné navazovat, anebo jen získat větší důvěru v to, že investice do vzdělávání všech dětí se vyplácí.

V analýze dopadů současného vzdělávacího systému jsou využity výsledky veřejné diskuse a výzkumu postojů rodičovské veřejnosti. Rovněž je zde obsažen popis pozitivních snah a aktivit, které se rozšiřují napříč celým systémem, ale také přetrvávajících i nových bariér, které překonávání školního neúspěchu brání.